

news letter

Životní prostředí je stabilizované

Martin Slaný
doktorand VŠE,
externí poradce prezidenta republiky

Martin Slaný:
Životní prostředí
je stabilizované

Libuše Benešová:
Výročí Františka
Xavera Šaldy

Robert Holman:
Nobelova cena za
ekonomii za rok 2006

Václav Klaus:
Na okraj diskuse
o Národní knihovně

Stephan Wilksch:
Alfred Nobel
by si zasloužil
něco lepšího

Během zatím poslední vlny různých katastrofických scénářů (např. z dílny IPCC) budoucího vývoje planety vydalo Ministerstvo životního prostředí (MŽP) „Zprávu o životním prostředí ČR za rok 2006“. Podle ní se poprvé od roku 1989 zastavil příznivý vývoj v oblasti životního prostředí: to se dále nezlepšuje, protože se začaly prosazovat nové nepříznivé trendy. Záměr činit radikální a nekonformní kroky v hospodářství ve snaze zachránit budoucím generacím životní prostředí tak dle této publikace dostává další oporu. Jsou obavy MŽP opodstatněné?

Fakta a mýty

Na začátek nutno podotknout, že MŽP vypracovalo v této souvislosti trojici materiálů: samotnou zprávu o 221 stranách, její souhrn o 14 stranách, a taktéž stručnou prezentaci hlavních závěrů zprávy přednesenou na tiskové konferenci při příležitosti uvedení zprávy a citovanou ve většině médií. Tyto tři dokumenty se výrazně liší nejen co do objemu, ale i do obsahu.

Zatímco zpráva představuje ve velké části objektivní zdroj informací, prezentace je účelová a její obsah mnohdy evokuje závěry, které ve Zprávě není možné najít, nebo je dokonce přímo se Zprávou v rozporu. Jako příklad uvedme hlavní poselství

prezentace na tiskové konferenci: „Stav životního prostředí se dále nezlepšuje.“ To není pravda. Samotný souhrn zprávy konstatuje: „Většina sledovaných indikátorů vykazuje pozitivní trend či ales-

Ve vývoji emisí základních znečišťujících látek dochází k absolutnímu poklesu u všech sledovaných látek. Tento trend se nezastavil.

poň stagnuje“ (s. 14). Nebo: „Stav životního prostředí v ČR v roce 2006 lze označit za stabilizovaný“ (s. 1).

Prezentace MŽP shrnuje hlavní problémy životního prostředí v ČR do těchto bodů: kvalita ovzduší; skleníkové plyny; zátěž životního prostředí z dopravy; energetická náročnost a využívání obno-

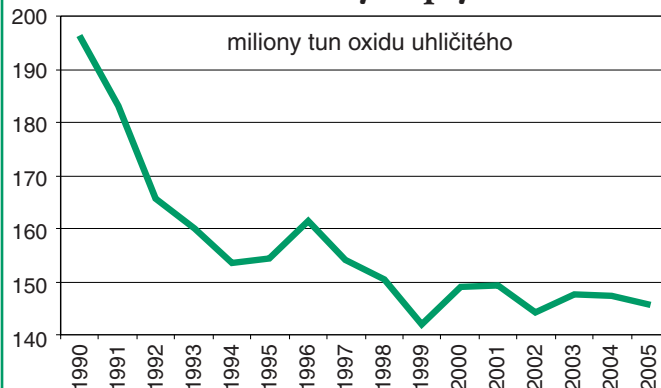
vitelných zdrojů energie; komunální odpady. U žádného z těchto bodů ale nedošlo k tak razantní změně, aby se mohlo hovořit o (významném) otočení trendu.

Prezentace, ale na některých místech i zpráva, záměrně mate čtenáře: mírnější zlepšení než v předcházejících letech (ale nadále zlepšení) prezentuje (záměrně?) jako obrat v trendu. Mnohé závěry stojí na předběžných datech, mezinárodní srovnání nestojí na datech roku 2006 ale na starších, a také dělá mnohé metodologické přehmaty. Většinou pak „nové“ trendy jsou již starými trendy a nepředstavují revoluční změnu v minulém roce.

Jako příklad popisu „nového trendu“ nechť třeba slouží následující pasáž ze souhrnu (s. 1): „Přestože meziročně došlo k mírnému zlepšení v některých oblastech, potvrdily se zároveň nové negativní trendy, kterým musí ČR od počátku 21. století čelit. Jedná se zejména o přetrvávající znečištění ovzduší prašnými částicemi. Negativ-

LISTOPADOVÝ GRAF CEPU

Emise skleníkových plynů v ČR

cep

CENTRUM

PRO EKONOMIKU A POLITIKU

Politických vězňů 10
110 00 Praha 1
Tel./fax: 222 192 406
e-mail: cep@cepin.cz
www.cepin.cz

CEP - Newsletter

Centra pro ekonomiku a politiku
Registrace MK ČR E 11024

ně je třeba hodnotit i pokračující dynamický rozvoj silniční dopravy...“ Jaká je realita?

Kvalita ovzduší a emise

Prezentace i Zpráva konstatují, že se mění struktura zdrojů znečišťování. Zatímco podíl velkých zdrojů klesá, emise z mobilních zdrojů stoupají a z malých stacionárních zdrojů kolísají. To ale reálná data ze Zprávy nepotvrzují – u malých zdrojů dochází k poklesu emisí, stejně tak u mobilních zdrojů došlo buď k poklesu emisí, nebo data odpovídají úrovni roku 2005. Údaje o emisích za rok 2006 jsou ve zprávě pouze předběžné, a proto z nich nelze kvalifikovaně vyvodit konečné závěry. Ve vývoji emisí základních znečišťujících látek dochází k absolutnímu poklesu u všech sledovaných látek. Tento trend se nezastavil.

U některých látek (např. SO₂, PM₁₀, NO₂, NO_x, O₃), jejichž koncentraci posuzujeme kvalitu ovzduší, nelze konstatovat, že by poprvé od roku 1990 došlo k otočení trendu. Jednak průměrné hodnoty jsou buď stejné nebo rostly jen velmi mírně, zdaleka ale nedosahují úrovně roku 2003. Na negativní vývoj je usuzováno pouze z vývoje nejvyšších hodnot. Průměrné hodnoty ale vesměs nebyly dotčeny.

Prezentace naznačuje, že za nepříznivým stavem emisí, zvláště NO_x a pevných částic, je narůstající automobilová doprava. Dokonce se zde naznačuje zvrácená kauzalita, že růstem prostředků do obnovy a stavby silničních sítí se podporuje silniční doprava, a to způsobuje nárůst některých emisí. Data ale tuto úvahu nepotvrzují: s růstem počtu motorových vozidel dochází k poklesu NO_x (oproti stavu z roku 2001), či menšímu růstu tuhých látek v ovzduší. Zatímco počet motorových vozidel vzrostl do roku 2006 oproti stavu roku 2001 o necelých 20 %, emise tuhých látek za stejné období o necelých 5 % a emise NO_x poklesly o více než 20 %!

Skleníkové plyny

S předcházející částí úzce souvisí další problematický aspekt životního prostředí, jak jej prezentoval ministr Bursík – vývoj skleníkových plynů. Část prezentace nazvaná „Mění se klima“ se výhradně věnuje emisím skleníkových plynů. Ukázkou manipulace je tvrzení, že emise skleníkových plynů neklesají, naopak dle předběžných dat za rok 2006 došlo k jejich mírnému meziročnímu nárůstu“. Předem můžeme zpracovatelům odpustit, že závěry jsou opět vyvozeny z předběžných dat. Použitý graf v prezentaci pracuje „stejně“ jen s údaji do roku 2005.

I pokud by emise skleníkových plynů mírně rostly, nešlo by o převratný zlom. Jak je z výše uvedeného grafu patrné, pokles byl zaznamenán v letech 2004 a 2005, předtím došlo ke zvýšení. Emise skleníkových plynů tedy v posledních letech mírně kolísají. Samotná zpráva (s. 92) to však nebere v úvahu, když ještě dodává, že „doprava se stává rozhodujícím faktorem toho, že emise skleníkových plynů od roku 2000 neklesají“.

Ze zprávy se také čtenář dozví, jaký oficiální postoj deklaruje ČR (zřejmě jde postoj celé vlády) ke klimatickým změnám. „Na mezinárodním poli ČR plně podporuje zavádění adaptačních opatření vedoucích ke zmírnění negativních důsledků klimatické změny, a to zejména v rozvojových zemích, které jsou vůči změně klimatu obecně zranitelnější než země rozvinuté“ (zpráva, s. 95). Výstup IPCC Zpráva shrnuje slovy: „Oteplování klimatického systému Země je jednoznačné a je patrné z pozorování růstu globální průměrné teploty vzduchu a oceánu, tání ledovců a zvyšování průměrné globální hladiny světových moří“ (zpráva, s. 95).

Energetická náročnost

Pokud necháme stranou debatu nad opodstatněností a efektivností výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů, zjistíme, že v průběhu roku 2006 dynamicky rostla pro-

dukce elektrické energie i tepla z obnovitelných zdrojů energie. Dle předběžných dat se v roce 2006 „hrubá výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů se podílela na tuzemské hrubé spotřebě elektřiny 4,9 %, nárůst o 0,86 %“ (zpráva, s. 113). Laskavý čtenář, stejně jako já, asi zůstává udiven, proč byla jako problematická prezentována výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů, když zpráva vnímá trendy zcela pozitivně.

V mezinárodním srovnání produkce elektřiny z obnovitelných zdrojů na obyvatele výrazně roste a přibližuje se průměru EU (ČR se pohybuje výrazně nad průměrem zemí střední a východní Evropy). Zpráva dále konstatuje: „Je pozitivní, že se zvyšuje podíl cíleně pěstovaných rostlinných materiálů využitelných k výrobě elektřiny (energetické rostliny, pelety), zatím však činí pouze 15 % hmotnosti celkového objemu využití biomasy. V roce 2006 bylo na výrobu elektřiny spotřebováno přes půl milionu tun biomasy.“ Spotřebitel však asi moc nejasá,

když jedním z aspektů růstu cen potravin je i biomasa.

Zpráva a především prezentace zmiňuje jako jeden z klíčových negativních bodů českého životního prostředí vysokou energetickou náročnost ekonomiky (s. 212): „I přes pozvolný pokles zůstává energetická náročnost ekonomiky v ČR jedna z nejvyšších v EU.“ S tím nelze souhlasit. Problémem u použitého mezinárodního srovnání je, že používá měření dle kilogramů ropného ekvivalentu (kgoe) na 1000 EUR produkce (případně HDP). Energetická náročnost pak je v ČR opravdu v mezinárodním porovnání velmi vysoká – dokonce čtyřikrát vyšší, než je průměr EU-15.

Tento ukazatel je ale zavádějící, když spotřebu porovnává na 1000 euro produkce. Cenová hladina v Německu je totiž jiná než v ČR nebo v pobaltských státech. Existují tedy rozdílné cenové hladiny (pro měření se používá ukazatel komparativní cenové hladiny). Země s úrovní cen nad průměrem EU (například Dánsko) mají zdanlivě nižší spotřebu energie než

NOVINKA

CEP nabízí sborník č. 61/2007 „Marshallův plán – šedesát let poté“, do něhož přispěli **Jindřich Dejmek, Jan Eicher, Slavomír Michálek, Oldřich Tůma, Ladislav Tajovský, Vít Smetana, Harry Truman, George Marshall, Edvard Beneš, Leopold Chmela, Philip Nichols, Jan Masaryk a Pavel Tigrid**. Editoři jsou **Jindřich Dejmek a Marek Loužek**. Předmluvu napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena: 50 Kč, 188 stran.

objednávky na www.cep.cz

země s cenovými hladinami pod průměrem (jako třeba ČR nebo Bulharsko).

Energetická náročnost není výrazný problém, protože se ve skutečnosti výrazně snižuje a v mezinárodní srovnání jsme na tom mnohem lépe. V přepočtu spotřeby energetických zdrojů na obyvatele je pozice ČR blízká průměru zemí EU. Energetická náročnost HDP v ČR dlouhodobě klesala v průměru o 2 % ročně. V roce 2006 energetická náročnost meziročně poklesla dokonce o 6,5 % (nejvíce od roku 2000).

Zpráva označuje za hlavního viníka „vysoké“ energetické náročnosti průmysl (důvodem je vyšší podíl energeticky náročných odvětví, vyšší energetické ztráty atd.). Energetická náročnost průmyslu však klesá. Jak je vidět z grafu 1, rozevírají se nůžky mezi růstem průmyslové produkce a spotřebou elektrické energie v průmyslu. Největším investorem do ochrany životního prostředí v roce 2005 bylo údajně k životnímu prostředí „nepřátelské“ odvětví výroby a rozvodu elektriny.

Komunální odpady

Posledním hlavním problémem českého životního prostředí, jak jej prezentovalo MŽP, jsou komunální odpady – vysoké hodnoty komunálního odpadu v mezinárodním srovnání a především vysoký podíl skládkování. Data Eu-

rostatu ale ukazují, že komunální odpad není v mezinárodní měřítku výrazný problém. U ukazatele komunálního odpadu na osobu patří ČR k zemím s nejnižšími hodnotami. Data Eurostatu se ale liší od dat zmíněných ve Zprávě. Zatímco Eurostat udává v roce 2005 komunální odpad 289 kg/osobu (průměr EU-15 je 567 kg/os.), což představuje přes 2,9 mil. tuny, Zpráva MŽP zmiňuje 4,4 mil. tuny.

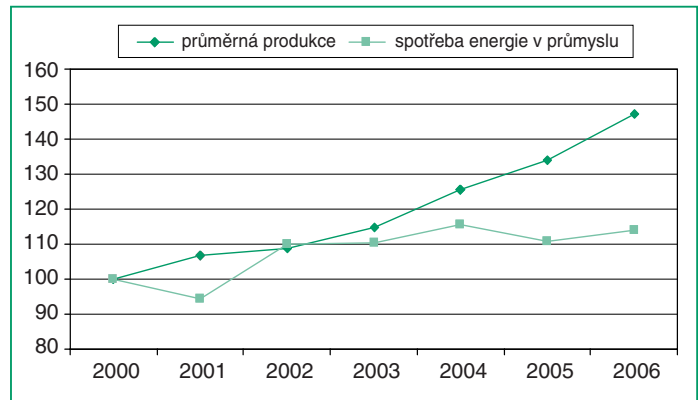
Ačkoliv Zpráva považuje za velmi vysoký údaj, že 81 % komunálního odpadu je skládkováno, z mezinárodního porovnání sládkovaného komunálního odpadu na osobu dle Eurostatu pro rok 2005 vyplývá (jako kg), že ČR je mírně pod průměrem EU-27 i EU-15 (ČR: 209 kg/os., EU-15: 221 kg/os.). A je na tom lépe než SR, Polsko a výrazně lépe než Maďarsko.

Obecně klesá celkové množství vyprodukovaných odpadů, z něhož bývá využito nebo recyklováno 82 %. Vysoká míra recyklace je zaznamenávána zejména u plastů, což je zajímavé s ohledem na snahu plastové obaly zpoplatnit a ještě zvýšit mezinárodně nadprůměrnou „dobrovolnou“ recyklaci plastových láhví.

Závěr

Nejen že vývoj životního prostředí v ČR nebyl za minulý rok alarmující, ale i samotné prezentované závěry MŽP se mnohdy výrazně liší od vypracované Zprávy. S ohle-

Průmysl a jeho spotřeba elektrické energie

Poznámka: Rok 2006 odhad.

Pramen: Eurostat, Zpráva, vlastní výpočty.

dem na hlavní problémy životního prostředí prezentované MŽP lze konstatovat: kvalita ovzduší se mírně zhoršuje jen u některých látek ale nikoli výhradně od minulého roku; mnohé zásadní závěry – například neklesání emisí skleníkových plynů – stojí mnohdy na předběžných datech; energetická náročnost není významný problém, ve zprávě i prezentaci je špatně metodologicky uchopena; komunální odpady vykazují příznivé trendy a zmiňované velké skládkování je v mezinárodním porovnání průměrné.

Osobně považuji za jeden z nejzávažnějších problémů českého životního prostředí stav lesů. Ten však mezi hlavními problematickými aspekty z pohledu MŽP nenajdeme. Celkově zpráva obsahuje mnoho zajímavých údajů a objektivních komentářů a

zajisté stojí za shlednutí, ačkoliv obsahuje i mnohé nedostatky. Zejména postrádám poměrování veličin k HDP, průmyslové produkci, na počet obyvatel atd. Pokud vztáhneme proměnnou k nějaké měrné jednotce, jsme na tom ve většině porovnání se zahraničím dobře.

Mezinárodní srovnání vývoje v roce 2006 resp. 2005 není možné, neboť Evropský statistický úřad shromažďující data z celé EU zatím udává data pro „environment and energy“ do roku 2004. Významné nové trendy jsme nezaznamenali. Ke zhoršení došlo jen u dvou z 23 sledovaných indikátorů státní politiky životního prostředí. Nezbyvá než souhlasit se Zprávou (a nikoli prezentací MŽP), že „stav životního prostředí v ČR v roce 2006 lze označit za stabilizovaný“.

NOVINKA

CEP nabízí novou publikaci

Globální oteplování – fakta místo mýtů

vycházející z manuálu National Center for Policy Analysis v Dallasu, USA. Materiál nabízí v kostce základní fakta a mýty o globálních změnách klimatu.

- První část přináší stručnou historii globálního oteplování.
- Druhá část zkoumá důsledky současného oteplování.
- Třetí část se ptá, zda a jak reagovat na globální oteplování.

Fascinující souhrn překvapivých dat, čísel, grafů, které vyvracejí běžné představy o globálních změnách klimatu. Předmluvu napsal Václav Klaus.

Cena: 50 Kč, 40 stran.

Výročí Františka Xavera Šaldy

Libuše Benešová

ředitelka archivu prezidenta republiky

Letošní rok končící sedmičkou připomíná hned dvě výročí významného českého literárního a výtvarného kritika, spisovatele, publicisty, filozofa, komentátora a posuzovatele českého kulturního a společenského života F. X. Šaldy, podle Václava Černého „největšího zjevu, vedle Masaryka, našeho kulturního života včerejšího i dnešního“. Letošní rok přináší 70. výročí Šaldova úmrtí a 140. výročí jeho narození. Tato výročí vybízejí k zamyšlení nejen o oslavencově významu pro jeho dobu, ale též o tom, jaké jeho počiny přetrvávají a oslovují i dobu dnešní.

Akademická dráha

F. X. Šalda se narodil 22. prosince 1867 v Liberci, od svých sedmi let však žil v Čáslavi, kde dokončil obecnou školu. Gymnázium vystudoval v Praze, maturoval roku 1886. A v Praze také absolvoval sedm semestrů práva. Současně navštěvoval přednášky z filozofie u T. G. Masaryka, J. Durdíka a O. Hostinského, ale formálně jeho akademická studia skončila složením první státní zkoušky z dějin práva.

V roce 1910 obhájil doktorát filozofie na pražské filozofické fakultě na základě práce *Tři studie z dějin malířství*. V roce 1915 se tamtéž habilitoval spisem *Duše a dílo*. 1916 byl jmenován soukromým docentem a 1919 řádným profesorem, takže dosáhl poprvé pevného existenčního postavení. Do té doby se živil jako „volný“ spisovatel bez pevného pracovního poměru i platu (během první světové války přednášel evropské literatury na Vyšší dívčí škole v Praze). Učitelské působení jej však neuspokojovalo, byl nespokojen s kvalitou a plní studentů.

Jeho působení je spjaté zejména s několika časopisy a edičními podniky: 1892-1900 uveřejňoval téměř veškeré své kritické práce v brněnských Literárních listech; 1893-1906 byl redaktorem

Ottova slovníku naučného (díl 8-27), pro který psal hesla ze západních literatur, literární kritiky a výtvarného umění; 1903-1907 redigoval periodikum *Volné směry* vydávané výtvarnou skupinou Mánes, 1908-1912 *Novinu*, 1912-14 *Českou kulturu*, 1917-1919 *Kmen*, 1924-1925 *Kritiku*, 1926-1927 *Tvorbu*. Od roku 1928 až do své smrti redigoval Šaldův zápisník.

Literární odkaz

Literární dráhu zahájil Šalda ve svých osmnácti letech básní *Letní noc* (časopis *Lumír* 1885), ale teprve po vydání symbolické povídky *Analýsa* (časopis *Vesna*, Brno 1891) se stává osobou vyvolávající veřejnou diskusi a vzbuzující zájem. Povídka impresionisticky zobrazující vnitřní hnutí jedince rozpoutala polemiku, Šalda je nucen obhajovat své literární postupy a prostřednictvím obhajoby vlastního díla a potažmo principů tehdejší moderní literatury se od práce literární a ambice spisovatelské a umělecké dostává k práci literárně kritické a literárně teoretické. Této práci se věnoval po celý život a ta mu také zajistila – nikoli jeho vlastní umělecká tvorba – trvalé místo v dějinách české kultury a českého myšlení.

Ve stati *Synthetism v novém umění* (Literární listy, Brno 1892) obsáhle vylíčil situaci, ve které se soudobá literatura nachází, a současně načrtl její vývojové perspektivy. Tato stať, která se stala osobním programem Šaldy básníka a kritika, jeho uměleckým krédem, ve kterém projevil na svůj věk překvapující odbornou znalost. Formuloval zde své základní umělecké a estetické názory a postoje, se kterými pracoval celý život a které ani v pozdějším vývoji nezaznamenaly podstatnějších změn.

Šalda se postupně stává vedoucí kritickou osobností doby, pravidelně uveřejňuje rozborů českých i světových literárních novinek, ve svých kri-

tikách psaných výrazově bohatým a sugestivním básnickým jazykem pronáší soudy nad uměním i celým národním životem. Zaujímá odmítavý vztah k dílům spjatým s popisně realistickou metodou a omezeným národním programem české literatury a probojovává cestu nové básnické generaci.

Usiluje o zvědečtění literární kritiky, přináší do českého prostředí spolu s F. V. Krejčím díla francouzských teoretiků umění. Výrazně přispěl k tomu, že se literární kritika

Podle Václava Černého byl Šalda „největším zjevem, vedle Masaryka, našeho kulturního života včerejšího i dnešního“.

proměnila v samostatný umělecký žánr národní literatury stojící na vlastních metodických nohách – jejím úkolem je postihnout objektivní zákonitosti uměleckých jevů na podkladě odborných uměnovědných pojmů – a rozešla se tak s dosavadní praxí popisování kritikových osobních dojmů. Kritik má při výkladu díla vycházet z autorova díla, a nikoli z jeho biografie nebo ze studia vlivů, které na autora působily. Kritiku pojímá jako samostatnou tvorbu srovnatelnou s uměleckou činností, a uměleckou tvorbu jako svébytný uvědomělý akt tvůrčí vůle.

Kritické eseje

Své tematicky příbuzné časopisecky uveřejňované eseje a stať Šalda po nějaké době a s poměrně velkým časovým odstupem soustředil do knižní podoby. Od druhého desetiletí 20. století se tak dělo především v jeho sebraných spisech. V knize *Boje o zítřek* (1905) jsou soustředěny kritické eseje věnované smyslu a ceně umění, obsahující základ Šaldových estetických a kritických soudů a kladoucí metodický základ moderní literární a umělecké kritice. Bohemistické práce soustředil do publikace *Moderní literatura česká* (1909). *Duše*

a dílo (1913) přináší podobizny a medailóny světových a českých romantiků s řadou názorů předjímajících dosavadní bádání. Kniha *O nejmladší poezii české* (1928) je věnována generaci 20. let 19. stol.

Na svou výtvarnou kritiku se Šalda díval poněkud s depektem. Sám ji nazýval prorocky „epizodou“, neboť dnes o Šaldovi jako o výtvarném kritikovi málokdo ví. V dobovém kontextu úrovně tehdejší výtvarné české kritiky, která byla teprve v počátcích – ostatně jako i do značné míry kritika literární – se jeho práce až tak malicherná však nezdá. Česká výtvarná kritika postrádala až na výjimky širší umělecký rozhled, estetické a historické vzdělání ve výtvarném umění, schopnost rozeznávat skutečné umělecké hodnoty, chyběla jí silná a vůdčí osobnost. Šalda jí tyto hodnoty přinesl.

Významná byla především jeho dlouholetá spolupráce (1901–1907) s *Volnými směry*, periodikem vydávaném výtvarnou skupinou Mánes. Věnoval se zde především úvahám o všeobecných uměleckých otázkách, problémům estetiky a filozofie umění, umělecké tvorbě a funkci kritiky. Měl schopnost rozpoznat trvalé hodnoty od efemérních. Studie věnoval Augustu Rodinovi, francouzskému modernímu umění, Janu Zrzavému. Hesla o výtvarném umění psal i pro Ottův slovník naučný, psal o moderní architektuře.

Konečně na základě práce z dějin malířství obhájil doktorát filozofie. Ostatně jeho názor na uměleckou evoluci, která postupuje obráceně oproti evoluci ostatního života, neboť „činnost a dílo velkého tvůrce obroditele se jeví jako *jediný paradox*, který popírá rozvojevou posloupnost: veliký umělecký tvůrce nepokračuje v dílech svých předchůdců, nýbrž – a čím jest větší, tím radikálněji – souvislost s nimi ruší a bojuje proti ní.“ To platí

pro umělecké tvůrce všech oborů.

Život bez rodiny

V osobním životě Šalda nebyl příliš šťastný. Třebaže podle fotografií se dá soudit, že šlo o pohledného muže, prožil celý život bez rodiny. Nejistá existence, ve které se nacházel, a také dlouholetý důvěrný vztah se spisovatelkou Růženu Svobodovou (narozenu 1868), ženou Šaldova bratrance spisovatele Františka Xavera Svobody, trávající od roku 1893 až do její smrti v roce 1920, mu zabráňovaly, aby vstoupil do pevného svazku.

Od konce 19. století se k těmto okolnostem navíc přidala těžká choroba. V roce 1899 byl postižen zánětlivým onemocněním míchy. Půl roku strávil v nemocnici na Karlově náměstí. Smrtnou chorobu překonal, ale zůstaly mu trvalé následky v omezené hybnosti, což vyžadovalo pravidelné lázeňské léčebné pobyty.

V pražské literární komunitě minulého století se tradovalo, že příčinou jeho posti-

žení byl syfilis, kterým se nakazil společně s A. Sovou a V. Mrštíkem v nevěstinci na Pohořelci od prostitutky nazývané Černá Máry. Tuto historku mi v sedmdesátých letech vyprávěl literární historik profesor Karel Krejčí, který byl synovcem filozofa F. V. Krejčího, Šaldova generačního i oborového kolegy. Podle svědectví B. Fučíka

Dá-li se o někom říci, že jeho celým životem – a to i soukromým – byla pouze jeho práce, tak je to rozhodně Šalda.

však tuto pověst Šaldův lékař prof. Pelnář popřel.

Délku svého života si Šalda vypočítal zprůměrováním věku svých předků a byl si jistý, že se dožije sedmdesáti let. Zemřel osm měsíců před sedmdesátkou uprostřed rozdělané práce a s rozsáhlými tvůrčími záměry. Třebaže ve velmi raném věku zformuloval své umělecké a estetické názory, stanovil pracovní metodu a stal se hotovým člověkem s pevnými názory a postoji, na

sepsání rozsáhlého fundamentálního díla mu čas nevyšel.

Výjimečná postava

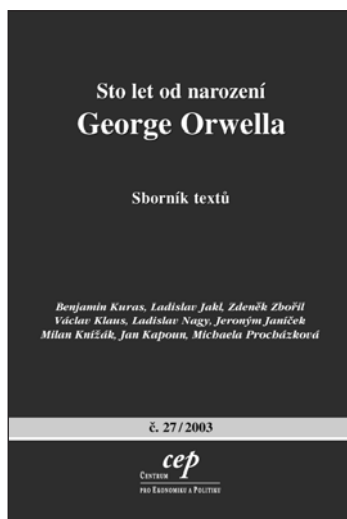
Byl stále odváděn každodenními úkoly od potřebného soustředění, třebaže uvažoval podle svědectví B. Fučíka o rozsáhlé práci o středověkých literaturách, o francouzských moderních básnících a dějinách české literatury 19. a 20. století. V jednotlivých esejích o těchto obdobích a jejich autorech pojednával a ve svých sebraných spisech se je snažil dopisováním nových a upravováním starých kompletovat, ale na učinění posledního kroku k dokončení syntézy už se mu nedostávalo sil. Své jmění a vilu v Dobřichovicích odkázal pražskému Jedličkovu ústavu, dětem, které jsou stejně pohybově postiženy, jako byl on sám.

Dá-li se o někom říci, že jeho celým životem – a to i soukromým – byla pouze jeho práce, tak je to rozhodně Šalda. Jeho dílo je natolik rozsáhlé, výjimečné, inspirující i provokující, vyčnívající z kontextu své doby a z dob

následujících. Jeho rozsah, šíře záběru a hloubka jsou pro poznání natolik obtížné, že Šalda doposud nenašel svého badatele, který by se zevrubně zabýval jeho dílem. A to i přesto, že ani v minulém režimu nebylo bádání o jeho díle pro Šaldovy kontakty s levicí, zejména s Juliem Fučíkem, úplně omezovalo. Důkladná monografie v bohaté šaldovské literatuře doposud chybí. Několik pokusů o vydání Šaldových úplných spisů také skončily neúspěchem.

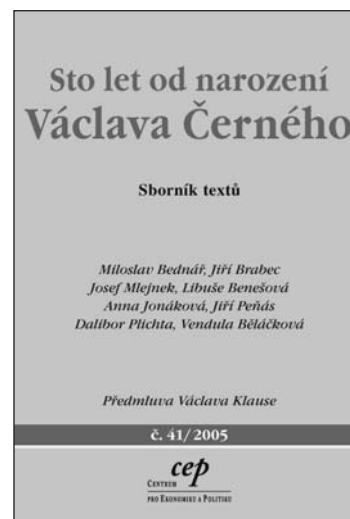
V tomto ohledu je možno Šaldu srovnat s Jaroslavem Vrchlickým, který svým rozsáhlým dílem rovněž badatele odrazuje. Ke srovnatelnému nahrazení Šaldy v českém duchovním životě nedošlo. Václav Černý, jediný docent habilitovaný Šaldou (v roce 1934), pro kterého byl Šalda osobní vzor, se snažil v Šaldově díle pokračovat, a to jak v díle kritickém, tak literárně historickém. Na rozdíl od svého mistra však většinu zralého profesního života prožil v nesvobodě, která zabránila, aby jeho talent přinesl všechno ovoce. ■

NABÍZÍME

CEP nabízí sborník číslo 27/2003 „Sto let od narození George Orwella“. Těžiště publikace tvoří texty ze semináře z 23. června 2003, na němž vystoupili **Benjamin Kuras, Ladislav Jakl a Zdeněk Zbořil**. Zaznamenán je článek prezidenta ČR **Václava Klause** o Orwelovi z LN. Doplňkové texty napsali **Ladislav Nagy, Jeroným Janíček, Milan Knížák, Jan Kapoun a Michaela Procházková**. Editor **Marek Loužek** do sborníku zařadil výňatky z díla George Orwella – „1984“ i „Farmy zvířat“. Předmluvu napsal **Václav Klaus**.

Cena: 50 Kč, 80 stran.

CEP nabízí sborník číslo 41/2005 „Sto let od narození Václava Černého“, který vzpomíná na jednoho z nejvýznamnějších českých literátů. Do sborníku přispěli **Miloslav Bednář, Jiří Brabec, Josef Mlejnek, Libuše Benešová, Anna Jonáková, Jiří Peňás, Dalibor Plichta a Vendula Běláčková**. Do příloh editor **Marek Loužek** zařadil zařazené eseje z válečného období „Eseje a mravnost“, „Umělec a dílo“ a „Osobnost a dílo“. Předmluvu ke sborníku napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena: 50 Kč, 119 stran.

objednávky na www.cepin.cz • tel. 222 192 406 • e-mail: cep@cepin.cz

Nobelova cena za ekonomii v roce 2007

Robert Holman

profesor Vysoké školy ekonomické

Letošní Nobelova cena za ekonomii je v pořadí již třetí, která byla udělena za teorii her (a druhá za poslední tři roky). První dostali J. F. Nash, J. C. Harsanyi a R. Selten v roce 1994 a druhou R. J. Aumann a T. C. Schelling v roce 2005. Teorie her je matematická disciplína, která začala být aplikována v ekonomii od 40. let 20. století zejména pod vlivem knihy Johna von Neumanna a Oskara Morgensterna „Teorie her a ekonomické chování“ (1944). V období studené války byla teorie her využívána též v americké RAND Corporation, což byl think-tank financovaný z peněz amerického letectva pro strategii v případném jaderném konfliktu. Za zmínku stojí, že Juergen Weibull, předseda komise, která o Nobelově ceně za ekonomii rozhoduje, je svou profesí taktéž teoretikem her.

Teorie her

V letošním roce dostali toto ocenění Američané Leonid Hurwicz, Eric Maskin a Roger Myerson za rozpracování tzv. teorie vytváření mechanismů (mechanism design theory). V zásadě se jedná o aplikaci teorie her na vytváření pravidel, pomocí nichž se dosahuje efektivní alokace zdrojů. Tradiční neoklasická ekonomie se s problémem efektivní alokace zdrojů vypořádala předpokladem dokonalé konkurence, který mimo jiné zahrnuje podmínku dokonalé informovanosti tržních subjektů a nepřítomnost externalit.

Teprve později si ekonomie začala klást otázky, jaký je neefektivnější způsob alokace zdrojů za obecnějších podmínek, zejména na trzích, kde nejsou splněny podmínky dokonalé konkurence. Teorie her začala studovat rovnováhy a efektivnost alokace na „malých trzích“ – malých ve smyslu tak malého počtu účastníků, že tito mohou na sebe navzájem reago-

vat, neboli dopouštět se „strategického jednání“ (což na trzích s velkým počtem účastníků není možné).

Teorie vytváření mechanismů se soustředila na otázky, jaké je v určitých podmínkách nejlepší institucionální uspořádání, které povede k efektivní alokaci zdrojů. Vychází z předpokladu, že každý subjekt má soukromé informace, které nemusí plně vyjevit ostatním a snaží se

Letošní Nobelova cena za ekonomii je v pořadí již třetí, která byla udělena za teorii her.

je využít ve svůj prospěch. V některých případech by toto chování mohlo vést k neefektivnímu výsledku. Teorie vytváření mechanismů se proto snaží řešit problém, jaká „pravidla hry“ by motivovala účastníky k tomu, aby vyjevili své soukromé informace, nebo aby je alespoň nevyužívali způsobem vedoucím k neefektivnímu výsledku.

Teorie aukcí

Jednou z aplikací teorie vytváření mechanismů jsou aukce. Mayerson rozvinul Vickreyho (nositel Nobelovy ceny za rok 1996) teorii aukcí, která říká, že efektivního výsledku v aukci se dosáhne, vydraží-li předmět ten, kdo nabídne nikoli nejvyšší, nýbrž *druhou* nejvyšší cenu.

Představme si situaci, kdy vláda prodává ropné pole v obálkové aukci. Předpokládali bychom, že každý dražitel nabídne cenu, na kterou si ropné pole sám cení. Jenže dražitelé výnosnost ropného pole přesně neznají, pouze ji odhadují. Přitom někteří mají větší averzi k riziku, a tak raději nabídnou nižší cenu, než na jakou pole cení. Jiní zas mají velkou ochotu riskovat, a ve snaze přebít konkurenty nabídnou vyšší cenu, než odpovídá realistického odhadu jeho výnosnosti. Problém této aukce je tedy v tom, že

mnozí dražitelé nenabízejí cenu odpovídající jejich realistickému odhadu výnosnosti pole. Pak může ropné pole vydražit někdo, kdo nemá nejlepší předpoklady k jeho zhodnocení.

Efektivního výsledku je přitom možné dosáhnout zavedením jednoduchého pravidla: předmět dražby dostane ten, kdo nabídne nejvyšší cenu, avšak zaplatí za něj druhou nejvyšší nabídnutou cenu. To motivuje účastníky, aby nabídli své „realistické“ ceny (ceny odpovídající jejich realistickému odhadu výnosnosti). Ti opatrní jsou povzbuzeni faktem, že zaplatí nakonec méně, než nabídnou. A horké hlavy jsou zas od neuváženě vysokých nabídek odrazeni skutečností, že jejich konkurenti se rovněž nemusejí bát riskovat, takže všechny nabídky by mohli být nerealisticky vysoké.

Každý pak musí počítat s tím, že by i druhá nejvyšší cena, kterou by jako vydražitel musel zaplatit, mohla být příliš vysoká. Proto každý raději nabízí nanejvýš tolik, kolik odpovídá jeho realistickému odhadu ceny. Vickreyho-Mayersonův model aukce je dnes využíván například v internetové aukci eBay, kde se uplatňuje pravidlo „proxibidding“ (modifikované pravidlo druhé nejvyšší nabídky).

Matematické modely

Zatímco tradiční ekonomická teorie se zabývá individuálním rozhodováním, teorie vytváření mechanismů je využitelná též pro různé typy kolektivních či většinových rozhodování.

„Mechanismem“ jsou pravidla vyjednávání, při kterém si účastníci vysílají signály mezi sebou (nebo je vysílají do nějakého komunikačního centra). Následně se určí výsledky, které se porovnávají. Jak je pro teorii her příznačné, má i teorie vytváření mechanismů podobu značně složitých matematických modelů.

Leonid Hurwicz byl kdysi posluchačem Friedricha von Hayeka na London School of Economics. Hayekovy teze

o nemožnosti fungování centrálního plánování byly, jak Hurwicz přiznává, jednou z jeho prvních motivací pracovat na teorii vytváření mechanismů. Hurwicz na jedné straně souhlasil s Hayekem, že důvodem nemožnosti fungování centrálního plánování je rozptýlenost informací, avšak byl zároveň přesvědčen, že problém má fundamentálnější povahu – lidé prostě nemají dostatečnou motivaci k tomu, aby vládě pravdivě sdělovali informace o svých preferencích a pohnutkách.

Teorie vytváření mechanismů postupuje tak, že pro dané podmínky (předmět vyjednávání, počet účastníků) vypočítá optimální výsledek (cíl), a pak hledá mechanismus, kterým trh (či jiné institucionální uspořádání pro vyjednávání) k žádoucímu cíli dospěje. Pro velké trhy, jak je známe, se však předem žádný optimální výsledek vypočítat

Nelze říci, že by teorie vytváření mechanismů přinášela doporučení „vylepšovat“ fungování trhů vládními zásahy a regulacemi.

nedá, proto na ně nelze dost dobře tuto teorii aplikovat. Metoda „vypočítám cíl – navrhnou prostředek“ je použitelná v tradičních doménách teorií her – na trzích či ve vyjednávacích skupinách s malým počtem účastníků.

Zde má tato teorie poměrně široké možnosti využití. Lze ji aplikovat nejen na různé typy aukcí, ale také na různé druhy veřejné regulace, na rozhodování uvnitř firmy, na politická rozhodování o daních či o veřejných statcích nebo na volební schémata. Nelze však říci, že by tato teorie zpochybňovala neoklasickou teorii trhů jako takovou, nebo že by jí významně konkurovala. Už vůbec pak nelze říci, že by teorie vytváření mechanismů přinášela doporučení „vylepšovat“ fungování trhů vládními zásahy a regulacemi. ■

ZPRÁVY ZE SEMINÁŘŮ

Milton Friedman semper vivus

Ve čtvrtek 4. října 2007 uspořádal Liberální institut ve spolupráci s Centrem pro ekonomiku a politiku vzpomínkové kolokvium „Milton Friedman semper vivus“. Na panelu, který moderoval Miroslav Ševčík, vystoupili generální ředitel Komerční banky Laurent Goutard, hlavní ekonom Komerční banky Kamil Janáček, děkan Fakulty národohospodářské VŠE Jiří Schwarz a prezident republiky Václav Klaus.

Miroslav Ševčík v úvodu vyzdvihl Friedmana jako nejvýznamnějšího ekonomu 20. století. Připomněl jeho dvě návštěvy v ČR – první v roce 1990, druhou v roce 1997, kdy přednesl výroční přednášku Liberálního institutu a obdržel čestný doktorát VŠE. **Laurent Goutard** ocenil, že Friedman ovlivnil různé oblasti ekonomické teorie,

včetně bankovníctví a finančního sektoru.

Kamil Janáček rozebral Friedmanovu teorii spotřební funkce. Zatímco Keynes formuloval hypotézu absolutního (běžného) důchodu a Friedmanova manželka Rose hypotézu relativního důchodu, Friedman svou teorii spotřeby založil na hypotéze permanentního důchodu a empiricky ji testoval. „Teorii spotřební funkce“ (1957) označil Friedman sám za své největší dílo. Friedman byl podle Janáčka inovativní i po metodologické stránce, když ekonomii budoval jako pozitivní vědu, u níž je podstatná pravdivost závěrů, nikoli předpokladů.

Jiří Schwarz představil Milтона Friedmana jako reformátora. Připomněl jeho angažmá v oddělení daní na americkém ministerstvu financí za druhé světové války,

kdy byl Friedman jedním z architektů daňové reformy. Byl rovněž jedním ze spoluzakladatelů Mont-Pelerinské společnosti v roce 1947. Schwarz pochválil Friedmanovy články o kupónech na vzdělání. Připomněl, že Friedman pracoval jako poradce pro prezidenty Nixona a Reagana. Friedmanův důraz na privatizaci, ochranu soukromého vlastnictví a stabilitu měnového systému byly podle děkana právem inspirací i pro českou transformaci.

Václav Klaus rozebral Friedmanovu teorii peněz. Když Friedman v 50. a 60. letech na Chicagské univerzitě rozjížděl svůj seminář o penězích a bankovníctví, pomohl rozbít keynesiánskou doktrínu. Zásadní byla jeho „Reformulace kvantitativní teorie peněz“ (1953) a „Monetární

historie Spojených států“ (1963), kterou vydal s Annou Schwarzovou. Revoluční byla i jeho prezidentská přednáška v Americké ekonomické asociaci o roli měnové politiky. Friedman nebyl podle Klause katedrový liberál, nýbrž praktický člověk. Věděl, že nestačí jen kázat, nýbrž věci prakticky dělat a ovlivňovat.

Miroslav Ševčík v diskusi podpořil prezidentův názor, že kdyby Friedman ještě žil, bojoval by proti regulacím ve jménu globálního oteplování. Kamil Janáček připomněl aktuální Friedmanovy názory na euro a jeho pochybnosti, zda je evropská měnová unie optimální měnovou zónou. Václav Klaus vzpomněl na řadu osobních setkání s Friedmanem a ocenil, jak i v pozdním věku dokázal být aktivní. ML

Global Warming: Man-Made or Natural?

Ve středu 10. října uspořádalo Centrum pro ekonomiku a politiku seminář na téma „Global Warming: Man-Made or Natural?“ (Globální oteplování – důsledek lidské aktivity nebo přirozený proces?). Hlavní přednášku pronesl emeritní profesor Virginské univerzity, bývalý děkan Školy pro environmentální a astronomické vědy na Univerzitě v Miami a zakládající ředitel Amerického národního meteorologického satelitního ústavu S. Fred Singer. Akci moderoval prezident Václav Klaus.

Fred Singer zpochybnil, že lidské aktivity citelně ovlivňují klima. Klima se vždy měnilo. Proto se i v budoucnu budou střídát doby oteplování i ochlazování, bez ohledu na lidské jednání. Mírné oteplování je dokonce prospěšné. Problém je politický. Kvůli chybné myšlence, že vlády mohou a musí něco dělat s klimatem, jsou rozvíjeny politiky, které poškozují národní ekonomiky, snižují životní úroveň a zvyšují chudobu.

Profesor Singer vyslovil zásadní nesouhlas s výsledky Mezivládního panelu pro klimatické změny při OSN. Načrtl vývoj teplot na Zemi za posledních několik tisíc let a zpochybnil hokejkový graf, podle něhož došlo ve 20. století k razantnímu zvýšení teploty. To, že někde roztávají ledovce, nedokazuje, že to způsobuje člověk. Změna klimatu, k níž dochází ve 20. století, nepředstavuje z hlediska dlouhodobých trendů nic mimořádného.

Singer zpochybnil souvislost mezi množstvím skleníkových plynů v atmosféře a růstem teploty. Během většiny 20. století se klima ochlazovalo, zatímco hodnoty oxidu uhličitého rostly. Klima se navíc neoteplilo v posledních osmi letech, ačkoli skleníkové plyny se zvýšily velmi rapidně. I kdyby korelace mezi skleníkovými plyny a teplotou existovala, nelze z ní vyvozovat unáhlené závěry. Korelace neznamená kauzalitu.

Vede se diskuse, zda je

oteplování způsobené člověkem, nebo přirozenými faktory. Fred Singer upozornil na zásadní vliv sluneční aktivity na teplotu na Zemi. Protože Slunce je nejvýznamnějším faktorem přírodních procesů, průběh změn klimatu je nezastavitelný. Lidmi způsobené zvýšení množství CO₂ je zcela zanedbatelné. Přirozené příčiny klimatických změn nemohou být kontrolovány člověkem.

Singer rozebral politické implikace současné debaty o globálním oteplování. Regulace emisí CO₂ jsou nesmyslná a představují mrhání zdroji. Vývoj nefosilních zdrojů energie jako etanolu či vodíku je kontraproduktivní, protože ty musí být vyrobeny s pomocí velkého množství energie. Využití větru a slunce je nespolehlivé a je neefektivní je státem dotovat. Uniknout současné oteplovací hysterii je navýsost potřebné.

V diskusi prezident **Václav Klaus** upozornil, že existuje řada závažnějších problémů

než imaginární problém globální klimatické hrozby; počty vědců hlásících se k tomu či onomu táboru nejsou důležité, podstatné jsou argumenty. Děkan Národohospodářské fakulty VŠE Jiří Schwarz nastolil otázku, proč je teorie globálního oteplování mezi politiky a jejich voliči tak oblíbená. Člen bankovní rady ČNB Mojmír Hampl upozornil na rizika rigidní aplikace principu předběžné opatrnosti.

Profesor Fred Singer vysvětlil, že nežijeme ve světě nulových rizik. Odmítl, že by existovala mezi vědci v otázce globálního oteplování shoda. Konsensus se hledá v politice, nikoli ve vědě. Pokrok ve vědě pocházejí od menšiny vědců či dokonce jednotlivců, kteří zpochybní většinový názor – např. Einstein či Galileo. Věda vyvozuje závěry založené na důkazech, nikoli na hlasování. Singer věří, že i jeho názory na globální oteplování jednou zvítězí. ML

NA OKRAJ DISKUSE O NÁRODNÍ KNIHOVNĚ

Václav Klaus

Svůj názor na způsob výběru vítězného návrhu na Národní knihovnu na Letné (v „anonymní“ soutěži, posuzované velmi neanonymní, autory důvěrně znající porotou), na návrh jako takový, i na jeho vhodnost pro ono konkrétní místo jsem již zhruba před půl rokem vyjádřil a nemám k tomu co dodávat. A už vůbec se nehodlám plést do technicko-administrativního sporu o to, zda návrh odpovídá podmínkám zadání.

Jde mi o něco daleko zásadnějšího (i když pro mne, jako celoživotního Pražáka, je i zacházení s Prahou zásadní – a „zacházení s Prahou“ to je; časté porovnávání návrhu knihovny s Tančícím domem je mylné, neboť tam šlo o „zacházení“ s jedním blokem jedné ulice). Znovu se dostáváme do sporu o samotnou podstatu naší demokracie, do kterého na nikoli nedůležitém místě patří otázka veřejného rozhodování, nebo jinak, rozhodování o věcech veřejných.

Na rozdíl od komunismu

s jeho specifickým pojetím „vyřešení“ vztahu soukromého a veřejného – při faktickém potlačení soukromého a převedení veřejného do zcela voluntaristického rozhodování demokraticky nezvolenými rozhodovateli (proto „soukromníky“ zvláštního typu) – vznikl systém úplně jiný. Došlo k obrovskému zvětšení onoho soukro-

Objedná-li si soukromý zadavatel nějakou stavbu, nikdy nikdy nezpochybní, že má plné právo říci, že se mu návrh stavby líbí nebo nelíbí. A že ji chce realizovat či nikoli. U stavby veřejné, a tou Národní knihovna nepochybně je, nemůže být pravdou opak.

mého a k jasným pravidlům ohledně (stále ještě příliš rozsáhlého – v očích liberála) onoho veřejného.

Právě teď, nikoli však poprvé, dochází k pokusu o změnu. Právě teď dochází k pokusu část rozhodování

o věcech veřejných vyjmout ze standardních (v realitě jakkoli nedokonalých) mechanismů a řešit je „přímo“, tedy názorem „odborníka“ a jakékoli „vměšování se“ politiky do rozhodování o věcech veřejných je radikálně odmítáno. Příklady tohoto typu je mnoho – od názorů na soudcovskou „samosprávu“, leckterými z nás nazývanou soudcokracií, přes názor na to, jak vysoká má být státní podpora filmovým dílům (jako výjimečnému druhu finančně nákladného umění), přes spor o podstatu veřejnoprávní televize a o tom, zda „patří“ pracujícím (tam pracujícím) nebo veřejnosti až k dnešním atakům na pražské komunální politiky, že si ohledně Národní knihovny dovolují vyjádřit svůj názor.

Celý tento spor je opravdu o soukromém a veřejném (adekvátně zastoupeném). Objedná-li si soukromý zadavatel nějakou stavbu, nikdo nikdy nezpochybní, že má plné právo říci, že se mu návrh stavby líbí nebo nelíbí. A že ji chce realizovat či nikoli. U stavby veřejné, a tou Národní knihovna nepochybně je, nemůže být pravdou opak – není možné autoritářsky tvrdit, že je to otázkou „odborníků“ nebo do-

konce odborníka. Pokud se nemýlím, ještě nikdy u nás architekt tak intenzivně nevstoupil do veřejného rozhodování jako v tomto případě. Uvědomme si jednu banální věc: rozhodování odborné poroty je o návrhu jako tako-

Dostáváme do sporu o samotnou podstatu naší demokracie, do kterého na nikoli nedůležitém místě patří otázka veřejného rozhodování, nebo jinak, rozhodování o věcech veřejných.

vém. Rozhodování o realizaci stavby financované z veřejných prostředků, z prostředků daňových poplatníků, je rozhodování úplně jiného typu. Neoddělovat tato dvě rozhodování je fatálně chybné.

Že chce své dílo, kterému asi velmi věří, jeho tvůrce prosadit, je logické a nepřekvapující. Že natolik degraduje názory jiné, špatné a nepřijatelné je. Že se tím – jako obrovský precedent – vychyluje kyvadlo od demokracie k post-demokracii, je zjevné též. To považuji za podstatnější než to, zda se mi návrh „chobotnice“ líbí či nikoli.

MF Dnes, 22. 10. 2007

Alfred Nobel by si zasloužil něco lepšího

Stephan Wilksch

profesor ekonomie, Berlín

Z Nobelových cen za mír se stala marketingová cena, kterou Al Gore dostal za svou apokalyptickou propagandu. Mnozí dřívější nositelé bojovali aktivně proti chudobě, projevíli nenásilný odpor vůči diktatuře nebo zajišťovali lékařskou péči v krizových oblastech. Gore se naproti tomu nechává oslavovat jako spasitel světa na rockových kon-

certech, díky klimatické módě posiluje svou moc a příjmy.

Al Gore šikovně využívá média, přehání, rád vynechává novější vědecká fakta, nebo manipuluje publikum extrémními scénáři ve svém filmu. Pikantní je, že minulý týden rozhodl anglický soud, že šíření Gorova filmu ve školách je povoleno jen, když učitelé

vyjasní, že jde o velmi jednostranný a přehnaný pohled na klimatické změny a poukáže na devět vědeckých omylů.

Gore však může ještě více: vědeckou diskusi považuje za ukončenou a napadá skeptiky. Zákaz myšlení a výzkumu pro všechny, kteří nesdílejí katastrofický mainstream. Nobelova cena za mír pro někoho, kdo chce potlačit svobodu bádání. Nobelova cena přispěje

k pumpování dalších nesčetných miliard do klimatické agendy, které by se daly využít efektivněji.

Svět tíží závažnější problémy. Na samotný hlad, nemoci nebo nakaženou pitnou vodu umírá denně více lidí, než na zvýšení teploty o jeden či dva stupně za sto let. Památka Alfreda Nobela by si skutečně zasloužila něco lepšího.

Frankfurter Allgemeine Zeitung 20.10.2007